

2016VON/0105

Vård- och omsorgsnämnden 2016-11-15 § 93

Förutsättningar för konkurrensutsättning av verksamheten vid Gustavsgården, särskilt boende för äldre

Vård- och omsorgsnämndens beslut

1. Vård- och omsorgsnämnden godkänner utredningen.
2. Driften av verksamheten på Gustavsgårdens särskilda boende för äldre ska konkurrensutsättas.
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Beslutsnivå

Kommunfullmäktige

Ärendebeskrivning

Gustavsgården är ett av kommunens fyra särskilda boenden för äldre. Sedan flera år har verksamheten på Gustavsgården redovisat underskott. Det ackumulerade resultatet för åren 2011-2015 uppgår till -9,0 mnkr. Prognos för 2016 är resultat om -2,6 mnkr.

Kommunstyrelsen uppmanade Vård- och omsorgsnämnden i mars 2016 att genomföra ett antal åtgärder i anslutning till redovisning av en genomlysning av vård och omsorg inom Värmdö kommun i syfte att öka kostnadseffektivitet och utveckla verksamheten. Vård- och omsorgsnämnden har också beslutat om åtgärder för budget i balans. Bland annat ska egenregin inom vård och omsorg skapa en effektivare uppdrags- och bemanningsplanering och anta en strategi för att begränsa användning av bemanningsföretag.

Dock kvarstår en negativ balans i ekonomin och prognosen för helåret visar att betydande underskott kan väntas även i år. En stor förklaring till underskotten är höga sjuktal, de senaste tolv månaderna (t.o.m. mars 2016) har totala sjukfrånvaron på Gustavsgården varit 13,68 procent. Till det kommer generell brist på personal med efterfrågad kompetens och erfarenhet vilket har medfört köp av kostsamma bemanningstjänster.

För att undvika att Vård- och omsorgsnämnden ska belastas med underskott även fortsättningsvis föreslås att driften av Gustavsgården ska konkurrensutsättas och upphandlas enligt LOU med samma grundläggande kvalitetskrav och utvärderingsmodell som vid den senaste konkurrensutsättningen av verksamhetsdriften vid Ljungs och Slotsovalens särskilda boenden. Konkurrensutsättningen bedöms medföra högre kvalitet i boendet utifrån upphandlingens utvärderingskriterier. Genom att ett boende kvarstår i egen regi finns också möjlighet att även fortsättningsvis välja kommunen som utförare. På generell nivå innebär detta starkare ekonomi

för kommunen som helhet vilket bör anses kunna gynna samtliga medborgare.

Det samarbete som sedan länge pågår mellan kommunen och föreningen Guldkanten påverkas inte av en konkurrensutsättning av verksamheten vid Gustavsgården.

Yrkanden

Jan Dolk (KD), Amie Kronblad (L), Kerstin Öhman Moberg (M), Tomas Jonsson (M) och Christina Svenby (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Henrik Paulsen (S), Turid Stenhaugen (MP), Joachim Vogel (S) och Ali Özturk (V) yrkar avslag på förvaltningens förslag.

Joachim Vogel (S) yrkar att ärendet ska återremitteras.

Beslutsordning

Ordföranden frågar om ärendet ska avgöras idag eller om det ska återremitteras och finner att det ska avgöras idag.

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag bifalles eller avslås och finner att det bifalles.

Votering begärs. Följande voteringsproposition uppläses och godkänns.

Den som bifaller förvaltningens förslag röstar ja, den som avslår detsamma röstar nej.

Följande röstar ja:

Amie Kronblad (L), Kerstin Öhman Moberg (M), Tomas Jonsson (M), Kristina Blom (C), Christina Svenby (C) och Jan Dolk (KD).

Följande röster nej:

Henrik Paulsen (S), Ann-Kristin Särnbrink (S), Joachim Vogel (S), Ali Özturk (V) och Turid Stenhaugen (MP).

Nämnden beslutar med sex ja-röster mot fem nej-röster att förvaltningens förslag bifalles.

Reservationer och protokollsanteckningar (S)-gruppen lämnar en skriftlig reservation.

”Ekonomi

Gustavsgården har under några år redovisat underskott. När det gäller årets prognosticerade underskott så består det helt och hållet av komponenter som Gustavsgården inte disponerar över. Den största minusposten hänför sig till det förhållandet att man inte får betalt för den högre kostnad som boende med demens medför utan endast för boende med somatisk diagnos. Detta gäller inte alla boende med demens men för den stora andelen av dessa som bor på platser avsedda för boende med somatisk diagnos. En annan opåverkbar kostnad man haft under året är kostnader för extravak, över en miljon kr. Denna kostnad inryms inte i den ersättning man får.

Tidigare under dagen hade nämnden fått en delårsredovisning, BUP 3. Här nämnde föredragande tjänsteperson särskilt att Gustavsgården halverat sitt underskott vid en jämförelse mellan BUP3 för 2015 och BUP3 för 2016. Detta visar på att boendet tar sitt uppdrag på stort allvar och att man varit framgångsrika i arbetet att få en budget i balans – det går åt rätt håll.

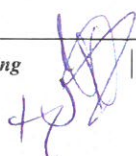
Enligt vår mening kan man av ovannämnda förhållanden dra de slutsatserna att verksamheten, som så många andra i Värmdö kommun, är underfinansierade och att Gustavsgården gör allt för att under dessa svåra förhållanden få budgeten i balans. Det hedrar dem. Men majoriteten tog inte något intryck av detta. Man visar en total oförmåga att inse att kommunens verksamheter måste ha rimliga ekonomiska förutsättningar för att driva verksamheten och man tar inte heller någon hänsyn till de förbättrade resultatet.

Styrande dokument

Kommunen har ett antal styrande dokument, bland annat en stor mängd policy. Ett policydokument har rubriken ”Policy för konkurrensprövning”. Av detta dokument framgår det att det för varje nämnd ska finnas ett konkurrensprogram. Ett sådant program ska minst bestå av, bland annat, ett ”klargörande av vilka av verksamheterna som är konkurrensutsatta och till vilken grad”.

Avseende verksamheten särskilt boende avhandlas denna verksamhet i dokumentet ”Plan för alternativa driftsformer/konkurrensutsättning för finansieringsnämnden för äldreomsorg”. Detta är det senast tagna vad avser verksamheten särskilt boende och som fortfarande gäller. Av dokumentet framgår följande ”Det finns fyra särskilda boenden varav två (50%) ska drivas på entreprenad”. Det kan således konstateras att tanken om att konkurrensutsätta Gustavsgården redan på denna grund strider mot konkurrensplanen för särskilt boende då denna plan uttryckligen stipulerar att två av Värmdös särskilda boenden ska drivas på entreprenad. Konkurrensutsätter man även Gustavsgården kommer det att vara tre boenden som drivs på entreprenad vilket är något annat än två. Enkel matematik för somliga men inte för majoriteten.

Av ovannämnda ”Policy för konkurrensprövning” framgår det dessutom att det inför varje konkurrensprövning ska upprättas en plan och vad denna ska innehålla. Planen ska, bland annat, innehålla en riskanalys.

Den riskanalys som nu gjorts brister bland annat vad avser att analysen ska innehålla risker på såväl kort som lång sikt samt av bristen på analys avseende risker för brukarna. Att en analys av riskerna för brukarna saknas är särskilt allvarligt då det är för dem boendet drivs och att det här är fråga om mycket sköra medborgare.

Planen ska även innehålla "kvalitetskrav och former för uppföljning av kvalitet på leveranser". Även sådan redovisning saknas.

Nu aktuell tjänsteskrivelse lever således inte på något sätt upp till de krav som ställs inför en konkurrensprövning utan är mer att se som en retrospektiv betraktelse över Gustavsgårdens förhållanden. Även av detta skäl saknas förutsättningar att besluta om att Gustavsgården ska konkurrensutsättas.

Brukarna

På Värmdö finns det två stora organisationer som företräder pensionärer, nämligen SPF och PRO. Båda organisationerna har medlemmar på Gustavsgården. Såväl PRO som SPF har i skrivelser till kommunen förklarat att de inte stöder en konkurrensutsättning av Gustavsgården. Det främsta skälet för deras ståndpunkt är att de anser att en sådan åtgärd begränsar valfriheten vad gäller att välja mellan privat eller kommunalt drivet boende. Samma inställning har de deklarerat vid möte i kommunens pensionärsråd. SPF uttrycker sig väldigt väl i detta hänseende enligt följande

"SPF Seniorerna Värmdö arbetar för en bra äldrepolitik i kommunen. Inflytande, valfrihet och livskvalitet är tre viktiga ledord. Två av kommunens fyra äldreboenden drivs redan i privat regi. En privatisering av Gustavsgården skulle därför innebära att äldres valfrihet av boende ytterligare begränsas, vilket vi naturligtvis inte kan acceptera."

Vid senaste mötet i Pensionärsrådet vädrade organisationerna även en stor förvåning över den avsaknad av tro på sin egen förmåga att driva kommunal verksamhet som kommunen visar genom förslaget att privatisera Gustavsgården.

Anmärkningsvärt är här det förhållandet att pensionärsorganisationernas skrivelser inte fanns med i underlaget för dagens ärende, vilket innebär att beslutsunderlaget inte var komplett.

Kompetensen

I anslutning till pensionärsorganisationernas förvåning över kommunens låga tro på sig själv kan följande reflexioner göras. Värmdö kommun har en mycket stor central förvaltning vars uppgift bland annat är att stötta de olika verksamheter som kommunen driver. De högre tjänstepersonerna, såsom kommundirektör och sektorschefer, har vid en jämförelse med andra kommuner en mycket hög lön. En hög lön kan vara motiverad, men då ska det även vara en leverans med hög kvalitet. Kopplat till Gustavsgården så kan vi konstatera att den centrala förvaltningen inte levt upp till vad som kan förväntas av dem, de har misslyckats i sitt uppdrag att stötta Gustavsgården i att få en budget i balans. Enligt vår mening väcker detta frågor om förvaltningen är bemannad och organiserad på det mest optimala sättet. Det bör den nya kommundirektören se över.

Ny kommundirektör.

Vi har gjort lite efterforskningar med ansvariga hos den nya kommundirektörens nuvarande arbetsgivare, Södertälje kommun. Det vi då fick veta vara att Södertälje har problem med hemtjänsten men inte med deras särskilda boenden, oavsett regi. Det är till och med så att deras särskilda boenden går med överskott. I Södertälje är de av den uppfattningen att en konkurrensutsättning inte löser några problem utan det är prissättningen man ska fokusera på. När vi nu får en kommundirektör som arbetat i en kommun som visat att det går att driva kommunala särskilda boenden med tilldelad budget är vi av den uppfattningen att frågan om Gustavsgårdens privatisering bör anstå till dess den nya direktören har hunnit sätta sig in i frågan. Det hade varit att visa respekt för den person som ska leda verksamheten under många år framöver. Någon förståelse för detta visades inte av majoriteten.

Namninsamling

Värt att notera är även det förhållandet att en namninsamling samlat mer än 1200 namnunderskrifter och att en protestmarsch samlat cirka 200 deltagare, allt till stöd för att driften av Gustavsgården ska behållas i kommunal regi. Det är i dessa sammanhang en synnerligen stark och tydlig manifestation i hur folkviljan ser ut. Inte heller detta tog majoriteten någon hänsyn till.

Sammanfattning

Det kan således konstateras att majoriteten inte har någon förståelse för att kommunens verksamheter behöver få rimliga ekonomiska förhållanden att arbeta under att majoriteten inte tar någon hänsyn till att underskottet orsakats av omständigheter Gustavsgården inte disponerar över att majoriteten inte tar någon hänsyn till att Gustavsgården trots detta lyckats halvera underskottet sedan 2015, att majoriteten inte tar någon hänsyn till att en privatisering av Gustavsgården strider mot kommunens styrdokument, att majoriteten inte bryr sig om att underlaget för dagens beslut inte lever upp till vad ett sådant dokument ska innehålla, att pensionärsorganisationernas åsikter fullständigt negligeras (de till och med mörkas), att kommunens centrala förvaltning inte lever upp till sitt uppdrag att stötta verksamheterna, att nye kommundirektören körs över samt att man inte tar något intryck alls av massiva medborgerliga manifestationer.

Detta sammantaget är inte att leva upp till uppdraget att vara medborgarnas representanter och att arbeta för medborgarnas bästa. Här har vi socialdemokrater en helt annan inställning till vårt uppdrag där vi prioritetar en lyssnande och transparent attityd syftandes till bästa möjliga verksamhet för Värmdöborna.

Av ovan nämnda skäl yrkade vi på avslag till förslaget att konkurrensutsätta driften av Gustavsgården.”

(V) lämnar en skriftlig resevation.

”Förvaltningen föreslår att driften av verksamheten på Gustavsgårdens särskilda boende ska konkurrensutsättas pga. underskott i ekonomiska redovisningen, brister i kvaliteten och höga sjukfrånvaron i personalen.

Det är obegripligt hur förvaltningen har kommit fram till detta förslag på lösning för problemen inom verksamheten i Gustavsgården.

Att verksamheten går med underskott har varit en realitet i många år. Vi har gång på gång påpekat att verksamheten är underfinansierad och vid budgeteringen har man oftast missat att ta hänsyn till volymökningar, löneutveckling samt resultat från föregående period. Vilket resulterar i att det blir omöjligt för verksamheten att visa balans i ekonomin. Underskottet följer verksamheten från år till år och stressar ledningen i sina prioriteringar på hur verksamheten ska drivas samt personal politik.

Som en avgörande ursäkt till underskottet pekas ut det höga sjukfrånvarotalet. Det är förvånande hur förvaltningen väljer att ta ställning till fenomenet. I stället för att ta reda på vilka brister verksamheten har inom arbetsmiljön, medarbetarnas möjligheter till samverkan i arbetsvillkoren, organisatoriska brister osv. och ta ansvar som den offentliga arbetsgivaren samt ansvarige myndighetsutövaren, väljer man att slippa sina åtaganden genom att överlåta driften till privata sektorn.

Nämndens förhållning till ärendet och diskussionen blir inte bättre av att några av ledamöterna utser sig själva till representanter till "privata sektorn" och beklagar att de känner sig utmålade som "den onde, vinstdrivande alternativet med näste i skatteparadis". Nämnden är huvudmannen för Vård och omsorgssektorn och dess ledamöter bör företräda våra skattebetalare, brukare samt anställda.

Förvaltningen framhåller även att verksamhetens kvalitet kommer att förbättras och försäkras genom upphandlingsunderlaget som man har använt sig av tidigare upphandlingar. Detta stämmer dåligt överens när man tittar på innehållet. Upphandlingsunderlagen från tidigare konkurrensutsättningar innehåller inga garantier att spekulanterna kan eller kommer att uppfylla behoven för verksamheten, lagkrav samt kommunens ambitioner på kvalitet i äldreomsorgen. Dessutom finns det gällande policy dokument som förpliktigar kommunen att behålla driften i egen regi och både brukare samt arbetstagare organisationerna motsätter sig konkurrensutsättningen.

Därför beklagar (v)i nämndens beslut och reserverar oss mot beslutet."

(MP) lämnar en skriftlig reservation.

"Miljöpartiet reserverar sig mot beslutet att att konkurrensutsätta Gustavsgårdens äldreboende.

Gustavsgårdens äldreboende har 101 platser och har därmed nära hälften av Värmdös platser för särskilt boende. Gustavsgården ligger centralt i kommunen och är en viktig knutpunkt för de ideella pensionärsorganisationernas arbete. Vi menar att det därför är olämpligt att att konkurrensutsätta verksamheten. Genomförs det återstår endast 41 platser i kommunens regi på Djuröhemmet. Det är därför en kraftig begränsning av möjligheten att välja ett boende i kommunal regi för kommunens pensionärer. Det medför också uppenbara problem för kommunen att kunna hantera situationer där platser med flexibla lösningar behövs.

Det finns även en stor risk att det positiva samarbete som idag finns mellan Gustavsgården, Guldkanten och pensionärernas intresseorganisationer kommer att bli lidande då det inte finns en färdig plan för hur arbetet ska bedrivas om en

privat aktör tar över driften. Vid en upphandling kommer det att ställas formella kvalitetskrav och allt ska kunna prissättas. De informella och kreativa initiativen kommer att försvåras.

Att majoriteten nu vill konkurrensutsätta Gustavsgården beror till största delen på det stora underskott som verksamheten har. Problemen har funnits under en längre tid och består främst av brister i arbetsledningen med hög sjukskrivning som följd. Miljöpartiet menar att det är ett kraftigt underbetyg till Värmdö kommun som arbetsgivare. Att kapitulera och göra sig av med problemet genom konkurrensutsättning ter sig mycket ogenomtänkt i ett längre perspektiv. I stället menar vi att kommunen måste ta krafttag med målet att bli en bra arbetsgivare som kan ta fullt ansvar för sitt äldreomsorgs-uppdrag.”

Handlingar

Protokoll samverkansmöte, omsorg- och välfärdssektorn
Risk- och konsekvensanalys (arbetsmiljörisker på Gustavsgården)

Sändlista

Kommunstyrelsen

